

Teatre lliure

© Ros Ribas

incògnit
de Nick Payne
direcció Mònica Bofill
cia. La InCògnita

Del dramaturg britànic **Nick Payne**, una peça del 2014 sobre el cervell, la millor 'màquina de generar històries'. Una indagació triple a partir de la intel·ligència, la memòria i la ment, basada en fets reals.

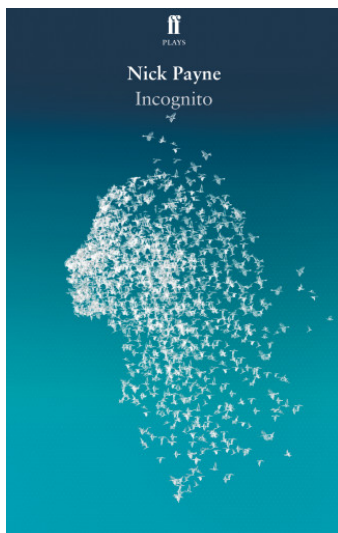
Incògnit gira al voltant de temàtiques recurrents en l'art contemporani, com el debat sobre la identitat, la memòria i la crisi de l'individu, i ho fa des d'un vessant força singular: la ciència.

És en algun aspecte quantificable del cervell d'Albert Einstein on rau el seu geni?

Seguim essent qui som si no recordem res del que hem fet?

De què ens podem refiar si el nostre propi cervell és el primer que omple els buits per construir un relat que ens permeti mantenir la il·lusió de coherència?

Incògnit són dinou personatges en mans de quatre actors, tres històries al llarg de 60 anys, un calidoscopi emocional amb un nexa comú: la recerca de la identitat; cadascú amb el seu relat, cadascú amb el seu cervell.

La peça original **Incognito** es va estrenar al **Live Theatre** de Newcastle l'abril del 2014 en coproducció entre **Nabokov** i el **HighTide Festival Theatre**.

Les obres de **Nick Payne** estan publicades a **Faber & Faber**.

més informació <http://tiny.cc/caub3y>

Montjuïc / Espai Lliure – del 27 de febrer al 17 de març

Incògnit

de **Nick Payne** direcció **Mònica Bofill**

cia. **La InCògnita**

intèrprets **Paula Blanco / Oriol Guinart / Jordi Llordella / Victòria Pagès**

intèrprets vídeo **Fanny Marsà i Pep Martínez**

traducció de l'anglès **Mònica Bofill** / escenografia **Laura Clos 'Closca'** / vestuari **Míriam Compte** / caracterització **Toni Santos** / il·luminació **David Bofarull (a.a.i.)** / vídeo **Joan Rodon** / música i espai sonor **Clara Aguilar i Damien Bazin** / moviment **Ferran Carvajal**

ajudanta de direcció **Sandra Monclús** / cap tècnic **David Pascual** / producció executiva **Adriana Nadal i Roger B. Sardà** / alumna en pràctiques de vestuari **Laura Bermejo**

construcció d'escenografia **Jorba-Miró Taller d'escenografia**

i els equips del **Teatre Lliure**

coproducció **Teatre Lliure i La InCògnita**

agraïments **Adriana Parra i Sergi Corbera, Octavi Cortès, Mireia Farrarons i La Brutal**

i especialment a la **fundació pasqual** i al **maragall**

espectacle en català / durada 1h. 40' sense pausa

7/03 Àgora Lliure - UPF postfunció amb **David Bueno**, doctor en Biologia i professor i investigador a la secció de **Genètica Biomèdica, Evolutiva i del Desenvolupament** a la **Universitat de Barcelona**. // **10/03 col·loqui** amb la companyia després de la funció, emissió **EN DIRECTE!** a través del web a partir de les **22h.** // **14/03 a les 19h. Parlem de la memòria** xerrada amb **Nina Gramunt Fombuena**, neuropsicòloga i investigadora. **Coordinadora Científica** de l'**Oficina d'Intervenció Social** de la **Fundació Pasqual Maragall**. Amb la col·laboració de **Brain Film Fest** i la **Fundació Pasqual Maragall**

seguiu #Incògnit al twitter // horaris de dimecres a divendres a les **20:30h.** / dissabte a les **17:30h.** i a les **21h.** / diumenge a les **18h.** // preus **23€ / 21€** compra avançada / **19,50€** amb descompte (excepte els dies de l'espectador) / **18,50€** dies de l'espectador (dmc i dss tarda) / **16,50€** Tarifa Plana Abonament Espectador (per a entrades fora d'abonament) / **12€** grups universitaris, Carnet Jove, -30 i tarifa Última Fila / **9€** Generació Lliure (últim minut) / **7€** grups de secundària

Incògnit són vint-i-un personatges en mans de quatre intèrprets, tres històries al llarg de seixanta anys. Tres relats amb tres cervells per protagonistes.

La primera història se situa a Princeton (Nova Jersey) a partir de l'any 1955, i se centra en la vida de Thomas Harvey, el patòleg que va fer l'autòpsia d'Albert Einstein i que en va robar el cervell.

La segona, té lloc a Bath (Anglaterra), i comença l'any 1953 quan Henry, que pateix atacs d'epilèpsia, se sotmet a una operació de cervell que li provoca una amnèsia anterògrada per a tota la vida. Aquesta història parteix del cas real de Henry Molaison, que es va convertir en el famós cas d'estudi "H. M."

La tercera, transcorre l'any 2013 i explica la història de la Marta, una neuropsicòloga clínica divorciada que comença a buscar noves opcions en la seva vida. Inicia una història d'amor amb la Patrícia, amb tots els dubtes que això li comporta, i comença també a canviar el punt de vista sobre la seva feina i la relació amb els pacients.

Totes tres històries es creuen de forma aleatòria en l'espai i el temps, i deixem que el cervell de l'espectador faci la composició del puzle. Tres històries que, amb molt de sentit de l'humor, exploren la naturalesa de la identitat i la manera com ens definim segons allò que recordem.

Incògnit és una exploració emocionant d'allò que significa ser humà.

Henry Molaison, l'home amb el cervell amnèsic més famós de la història

Una operació contra l'epilèpsia va deixar sense memòria Henry Molaison

És el 1986 i Henry Molaison és a punt de fer 60 anys. Seu a l'oficina de la Clínica Central d'Investigació de l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT). Li fan una entrevista. Les preguntes queden enlaire, en Henry no és capaç de respondre sobre el món que l'envolta. Per quin motiu? Els seus **records es van congelar el 1953**, quan tenia 27 anys.

Henry va néixer l'any 1926 i de sempre patia una **epilèpsia incurable**. Va tenir crisis parcials i convulsions imparables durant tota la joventut.

L'any 1953, tractat pel neurocirurgià William Beecher Scoville, va ser intervingut en allò que en aquell moment era una **operació experimental**. L'operació es va centrar en l'extirpació dels lòbuls que generaven l'epilèpsia.

La cirurgia va obtenir els resultats esperats: els atacs epilèptics van desaparèixer, però aquella intervenció, realitzada en les dues bandes del cervell, **va destruir la major part de les seves estructures**, inclòs l'hipocamp (l'encarregat de la memòria episòdica i dels fets) i l'amígdala cerebral (l'encarregada del processament i emmagatzematge de reaccions emocionals). Aquestes conseqüències el van fer tornar **profundament amnèsic**, incapaç de mantenir-se en el present més de 30 segons.

L'amnèsia, devastadora per a en Henry, es va convertir en **el punt de mira de centenars de científics i especialistes** i en un dels temes d'investigació més importants de la Història, i va revolucionar completament tots els coneixements sobre com funciona la memòria. En Henry no era capaç d'incorporar nova informació a la seva **memòria a llarg termini**, no podia recordar els esdeveniments dels dos anys previs a la cirurgia i tampoc els d'onze anys enrere. Era capaç d'adquirir habilitats motores noves però després **oblidava que les havia après**.

En Henry tenia sempre un gran somriure al rostre. Impressionava realment els científics perquè no semblava tenir cap problema al cervell. Tot i així, tots els fets de la vida d'aquest amant dels mots encreuats **van caure en un abisme** i van desaparèixer per complet. Així, en 15 minuts podia explicar 5 vegades la mateixa història, tots els camins li semblaven nous i veia la mateixa pel·lícula durant tot el dia sense recordar absolutament res del guió.

Henry Molaison, anomenat sempre entre els científics com a H. M. per preservar-ne la intimitat, va morir d'una malaltia pulmonar. Abans, però, va fer el més gran regal a la ciència: **va donar el cervell**. El projecte d'anàlisi, encapçalat per Jacopo Annese, director de l'Observatori Cerebral de la Universitat de San Diego, va proporcionar una observació microscòpica completa de tot el cervell. L'any 2009, **la dissecció de l'òrgan de Henry es va retransmetre en directe** i se'n van extreure 2.401 seccions, i se'n van trobar dues parts fetes malbé del tot i setze més de potencialment problemàtiques.

L'any 2014 es va **crear un mapa tridimensional del cervell** de Henry, que es troba a disposició de tots els científics del món interessats en estudiar-ne el cas. La seva aportació a la neurociència i a la neuropsicologia cognitiva és enorme, va contribuir en coneixements sobre l'**amnèsia**, l'**aprenentatge d'habilitats motores**, la **memòria espacial** i la **consolidació dels records**.

Per més que els científics recordessin a Henry Molaison com n'era, de famós, ell sempre se n'oblidava. Encara avui, el seu nom és un secret bastant ben guardat per al món exterior.

Guillermina Torresi

La Vanguardia / Vida - 16/08/2016 / <https://bit.do/eJPQ9>

Thomas Harvey, l'home que es va quedar el cervell d'Einstein

La matinada del 18 d'abril de 1955, Albert Einstein va morir a l'Hospital de Princeton. Thomas Harvey, el patòleg de guàrdia, li va fer l'autòpsia i va determinar que havia mort d'un aneurisma aòrtic abdominal. Allò que va fer tot seguit continua sent objecte d'una gran controvèrsia.

Harvey va agafar el cervell d'Einstein sense permís, un acte que alguns anomenarien "robatori", tot i que ell sempre va dir que ho havia fet "per la ciència", per estudiar el que devia ser un dels cervells més singulars i extraordinaris de la història de la humanitat.

El cert és que és difícil saber què hauria pensat Einstein del destí final del seu cervell, en canvi va ser bastant clar en allò que volia que li passés al seu cos un cop mort. El físic va arribar a dir al seu biògraf, Abraham Pais: "Vull que m'incinerin perquè la gent no vagi a adorar-me els ossos".

De fet, així va ser fet en menys de 24 hores després de la seva mort: en una cerimònia secreta, amb parents i amics que van escampar les cendres del geni pel curs del riu Delaware.

Amb tot, aquestes cendres no inclouen ni el cervell ni els ulls. Avui corre el rumor que són en una caixa de seguretat a Nova York, o potser a Nova Jersey. Però molt abans d'això, precisament quan Harvey va sortir a escena, el cervell d'una de les ments més lúcides va començar un viatge increïble i esgarriós.

El cervell d'Einstein, a pes

Harvey havia agafat el cervell del físic sense el permís de la seva família, però com explicava Bess L. al llibre *Rest in Pieces: The Curious Fates of Famous Corpses*, no era boig. De fet, la seva acció no era del tot inusual en aquella època.

Els hospitals agafaven sovint òrgans que consideraven rellevants o interessants per a l'estudi. Sí, Harvey no tenia permís per extreure'l, però més endavant se les enginyar

per obtenir el vistiplau de Hans Albert Einstein, el fill gran del professor, per quedar-se el cervell sempre que el fes servir només per a l'estudi científic.

Poc temps després, el patòleg va perdre la feina a l'hospital de Princeton i es va endur el cervell a la Universitat de Pennsylvania, a Filadèlfia, per disseccionar-lo en 240 peces i conservar-lo en celoidina, una forma dura i elàstica de cel·lulosa.

També va crear 12 jocs de 200 diapositives que contenen mostres de teixit indexades de les peces, i que van ser enviades a alguns investigadors. Després va repartir les peces en dues gerres i se les va endur a casa per emmagatzemar-les al soterrani.

Aquells que van respondre al patòleg van trobar que el cervell no era molt diferent dels cervells normals que no eren de genis. Això reflectia, si més no en part, el resultat a què Harvey havia arribat la primera vegada que va pesar el cervell d'Einstein i havia descobert que era de 1.230 grams, el límit inferior del rang normal per als homes de l'edat del físic.

A partir de llavors, Harvey va començar un viatge a través dels Estats Units transportant petites mostres del cervell d'Einstein. Com va narrar més d'una vegada, fins l'exèrcit dels Estats Units es va posar en contacte amb ell per quedar-se el cervell. El govern estava preocupat perquè la cobejada peça no acabés en mans dels russos, però Harvey no va fer cas de les seves advertències.

Després de perdre la feina per culpa del cervell, va perdre el matrimoni. La seva dona l'havia amenaçat més d'un cop de desfer-se de l'òrgan mentre ell fos de viatge. Un dia, Harvey va tornar per recuperar-lo i se'l va endur. Un any després, la dona li va demanar el divorci.

Durant un temps, el patòleg va treballar com a supervisor mèdic en un laboratori de proves biològiques a Wichita, Kansas, mantenint el cervell en una caixa de sidra amagada sota una nevera de cervesa. En aquesta ubicació, Harvey es va fer famós. Un article a la revista Science el va convertir en una estranya celebritat.

A partir de llavors, van començar a arribar peticions de mostres de molts investigadors. Harvey enviava petites peces del cervell d'Einstein, més petites que les que ja tenia conservades, i ho feia amb un ganivet de cuina que només feia servir per a això. Les peces del cervell eren enviades per correu postal en un pot, la majoria d'una marca de maionesa que el patòleg ingeria de manera compulsiva.

Al cap d'uns anys es va traslladar a Weston, Missouri, i va practicar la medicina mentre intentava estudiar el cervell en les seves hores lliures... Finalment va perdre la llicència mèdica el 1988, després d'un examen. Després es va traslladar a Lawrence, Kansas, on va començar a treballar en la línia de muntatge d'una fàbrica de plàstic, va anar a viure en un apartament a prop d'una estació de servei i es va fer amic d'un veí... que era ni més ni menys que el poeta William Burroughs.

Tots dos quedaven sovint per prendre unes copes al porxo de l'escriptor. Harvey li explicava històries del passat sobre el cervell del físic i com en tallava trossos per enviar als investigadors de tot el món. Burroughs, per part seva, va presumir entre els seus afins que podia tenir un tros del cervell d'Einstein quan volgués.

El 1985, Harvey i un grup de col·laboradors de Califòrnia van publicar finalment el primer estudi del cervell d'Einstein, que afirmava que tenia una proporció anormal de dues menes de cèl·lules, neurones i glies. A aquest estudi en van seguir cinc més que informaven de diferències addicionals en cèl·lules individuals o en estructures particulars del cervell.

Els investigadors que sostenien aquests treballs van dir que estudiar l'òrgan d'Einstein podria ajudar a descobrir els fonaments neurològics de la intel·ligència, una premissa absurda per a un altre gran nombre de científics.

L'any 2013, un estudi neurològic del cervell d'Einstein va semblar que trobava el secret de la seva intel·ligència: unes connexions nervioses inusualment bones. En essència, es tractava de la central de connexions que enllaça un hemisferi cerebral amb l'altre. Aquest pont nerviós transmet informació necessària per a la coordinació motora, però també està implicat en processos cognitius. Sembla que el cos callós d'Einstein era especialment dens.

Aquesta característica única de la seva anatomia tenia a veure amb la seva intel·ligència? Pot ser, encara que en tot cas, no seria l'única. De fet, estudis anteriors havien constatat que la mida del còrtex prefrontal d'Einstein era més petit de l'habitual.

Pel que fa a Harvey, bona part del seu "tresor" el va acabar cedint, o fins i tot regalant. La BBC va realitzar un documental sobre la vida del patòleg fa diversos anys en el qual se'l mostrava ja octogenari, vagant pel soterrani de casa seva amb un pot i tallant una peça del cervell en una fusta de formatges amb el seu ganivet de cuina "especial". Amb quin destí? Un admirador, que en volia un record del físic per a casa seva.

Per tant, és factible pensar que un nombre desconegut de persones guardi a casa seva una petita porció del cervell que va deduir l'equació de la física més coneguda del planeta. Em pregunto què pensaria de tot això el científic.

NVI Noticias - 14/12/2017 / <https://bit.ly/2Xr2xpJ>

l'autor

Nick Payne

Anglaterra, 1984

Va estudiar literatura anglesa a la Universitat de York. El 2009 va guanyar el George Devine Award al dramaturg més prometedor amb *If There Is I Haven't Found It Yet*. És autor de *Wanderlust* (2010), *One Day When We Were Young* (2011), *Constellations* (2012), *The Same Deep Water As Me* (2013), *Incognito* (2014) i *Elegy* (2016). Actualment treballa en un encàrrec del Royal Court Theatre i la Manhattan Theatre Club/Alfred P Sloan Foundation per escriure una peça sobre matemàtica, ciència i tecnologia. Ha rebut el Harold

Pinter's Playwright Award en la seva segona edició, que comporta l'encàrrec d'una peça per al Royal Court Theatre.

Pel que fa al cinema i la televisió, va debutar amb l'adaptació de *Wanderlust* amb Toni Collette i Steven Mackintosh als papers protagonistes. La sèrie, de 6 capítols, és a la BBC One i Netflix des de setembre del 2018.

Ha adaptat també *The Sense Of An Ending* de Julian Barnes per a la BBC Films, estrenada el 2017 amb Jim Broadbent de protagonista.

Actualment treballa en guions per a projectes de cinema i televisió amb Sky, House Productions, Cuba Pictures, Baby Cow i Dominic Cooke.

més informació <https://www.curtisbrown.co.uk/client/nick-payne>

la directora

Mònica Bofill

Barcelona

És llicenciada en Direcció i dramaturgia per l'Institut del Teatre de Barcelona i en Biotecnologia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha seguit estudis d'Art dramàtic a l'escola de Nancy Tuñon (2003/06) i a l'Studio East de Kirkland (USA) (1999/02). En solitari ha dirigit *La benvinguda* de Marc Guevara (Sala Beckett, 2018); *Barbes de Balena* d'Anna Maria Ricart (El Maldà, 2017); *Oh My God Barcelona!*, una opereta basada en *La Vie Parisienne* de Jacques Offenbach (L'Auditori i El Maldà, 2016); *Les Supertietes* (El Maldà, 2015 i 2016), premi Premi Fundació Catalunya-La Pedrera; *Constel·lacions* de Nick Payne, de la qual signa també la traducció (Teatre Akadèmia, 2013); *L'honorable home d'estat* de T. S. Eliot (Teatre Nacional de Catalunya, 2013), que també tradueix; *Más allá del parque* de Ricard Soler (Sala Beckett, 2013), i *Dani i Roberta* de John Patrick Shanley (Centre de Vic, 2014). També ha fet la direcció i la coordinació dels films per a l'exposició *DEMOS: viure en democràcia* (Museu d'Arqueologia de Catalunya, 2015).

En cooperació, signa les direccions de *Tot va bé, si acaba bé* de William Shakespeare, amb Judith Pujol, cia. Pàrquing Shakespeare (Parc de l'Estació del Nord, 2018); *Las Travesuras de la Bruja Novata*, amb Adrià Aubert (Palau de la Música de València, 2018); la codramaturgia i el disseny audiovisual de *Ciutat de vidre* (Mercat de les Flors, 2016; Sala Beckett, 2017), Premi Adrià Gual 2015; la traducció de l'*Antologia de quatre obres destacades de Caryl Churchill* (*Bosc boig*; *Cor blau*; *Prou borratxo per dir t'estimo?*; *Escapada solitària*) amb Sílvia Ferrando, publicades per Comanegra a la col·lecció Dramaticles.

Destaquem també la traducció i l'ajudantia de direcció de *L'alè de la vida* de David Hare, direcció Magda Puyo (Sala Muntaner, 2015); la traducció de *Neu Negra* de Keith Dewhurst, direcció Pere Planella (Teatre Ovidi Montllor, 2011). Com a ajudant de direcció ha treballat amb Didier Ruiz a *TRANS (més enllà)*, Teatre Lliure 2018; *Dale recuerdos*, Teatre Lliure 2017; *2015 Com a Possibilitat*, CCCB 2015; amb Ramón Simó a *Simone*, Sala Muntaner 2018; amb Magda Puyo a *El coratge de matar*, TNC 2016; de Rafel Duran a *Neus Català: Un cel de plom*, Sala Muntaner 2015; d'Alexander Herold a *Qué desastre de función (por delante y por detrás)*, Teatro Cáser Calderón 2013; de Sergi Belbel a *La Bête*, TNC 2012; de Bijan Sheibani a *The House of Bernarda Alba*, Almeida Theatre 2012 i *Greenland*, National Theatre 2011, i de Cristina Clemente a *Fora de joc*, Teatre Capitol 2010; *Nit de ràdio dos punt zero*, Sala Flyhard 2011, i a *Love Verking*.

aquest espectacle forma part del recorregut

AUTOEXPLORADORS

com també els espectacles següents:

TRANS (MÉS ENLLÀ)

creació i direcció **Didier Ruiz** cia. **La compagnie des Hommes**
Gràcia. del 6 al 10/03

JE SUIS NARCISSISTE (ÒPERA BUFA)

llibret **Helena Tornero** música **Raquel García Tomás**
direcció musical **Vinicius Kattah** direcció escènica **Marta Pazos**
cia. **Òpera de Butxaca i Nova Creació**
Montjuïc. del 12 al 14/04

EL TEMPS QUE ESTIGUEM JUNTS

dramatúrgia i direcció **Pablo Messiez** cia. **La Kompanyia Lliure**
Montjuïc/Espai Lliure. del 16/05 al 2/06